

אל תזניח את העגלות!

לאחר ניכוי ההוצאות למזון. מאחר שיש להחזיק בעגלה במשך 3 שנים ולמעלה מזה על מנת שהיא תהווה גורם מכניס במשק, מוקדשת מחשבה רבה לשיטות גידול פרות חילופין.

השפעתה של רמת ההזנה בתקופת הגידול על תנובת החלב שלאחריה נחקרה בארצות אחדות. אחד המחקרים האמריקאיים הטובים ביותר נערך באוניברסיטת קורנל ע"י ריד, לוטלי, טרימברגר ואחרים.

הם גידלו עגלות הולשטיניות בשלוש רמות הזנה מן הלידה ועד להמלטה הראשונה. רמות ההזנה היו: נמוכה (65% מהסטנדרט של מוריין סון), בינונית (100%) וגבוהה (140%). תמצית קצרה של תוצאות הניסוי מובאת בטבלה 1.

טבלה 1. תוצאות הניסוי של גידול עגלות ברמות תזונה שונות

רמות ההזנה:			פרטים
גבוהה	בינונית	נמוכה	
347	285	202	המשקל בגיל 12 חודש, ק"ג
621	535	425	המשקל בגיל ההמלטה, ק"ג
29	29	32	גיל ההמלטה, חודשים
1.9	1.6	1.3	מספר ההזרעות עד להתעברות
4,030	3,975	4,305	התנובה כמכירות, ק"ג
714	648	642	המשקל בתחילת תקופה ב', ק"ג
4,716	4,455	5,220	התנובה בתקופה השנייה, ק"ג

העגלות שנועדו לחידוש העדר. בטבלה 2 מודגמות ארבע שיטות שונות, בהן הושגה התפוקה הטובה בעגלות.

טבלה 2. גידול עגלות בהצלחה לפי 4 שיטות שונות

פרטים על כלל האספקה עד להמלטה:				מס' תחנות
מרחק	שחת ק"ג	מזון מרוכז ק"ג	חלב ק"ג	
1. ימי מרעה	2,343	643	990	1.
2. ללא סייג	907	1,730	220	2.
3. ללא מרעה	3,805	375	160	3.
4. ללא סייג	—	—	220	4.

יש הקוראים לעגלה שרק נולדה "פרה מיני-אטורית". אמירה זו מובנה היא כי העגלה, שזה עתה נולדה, יכולתה לייצר חלב כבר נקבעה, ומעתה ואילך מוטלת האחריות על בעליה לגדלה לפרה טובה.

מעטים הבוקרים היכולים לעמוד בפני קסמיה של עגלה רכה, ולכן מתחילות בדרך כלל העגלות את חייהן כשהן במרכז תשומת הלב. אבל לאחר שהעגלה סיימה את תקופת ההגמעה בחלב הופכת בדרך כלל העגלה המתבגרת להיות לבהמה המזונחת ביותר במשק.

סקרים רבים הראו שהוצאות גידולה של עגלה מלידתה ועד להמלטה ראשונה נעות בין 150 ל-350 דולר. זהו סכום הקרוב ליתרת ההכנסה מהפרה בתקופת חליבתה הראשונה

תוצאות דומות נמצאו בסקוטלנד ובשבדיה. יתכן והפירוש הטוב ביותר לתוצאות אלו הוא כי אפשר לגדל עגלות בתחום רחב של רמות הזנה מבלי להסב נזק בלתי חוזר להתפתחות הגופנית או לתנובת החלב. יש מקום לחשש שבעגלות המפוטמות יתר על המידה ישנה הצטברות שומן בעיניים ותנובותיהן נמוכות יותר. אמנם איש לא ימליץ על רמת ההזנה הנמוכה שנוסחה בניסיונות שנערכו בקורנל, אך היא מצביעה על יכולתן של העגלות למלא את החסר בתקופות שפע ולפצות את עצמן על פיגורן מתקופות רזון; דבר זה עשוי לאפשר את צמיחן ההוצאות לגידול העגלות. רבות השיטות שהומלצו ואשר נוסו לגידול

בתחמיץ בתקופת החורף עשוי לאפשר גידול עגיר לה עד להמלטה בהוצאה של כ-15 סנט בממוצע ליום, או כ-120 דולר בס"ה עד לגיל ההמלטה. תכנית אחרת, נפוצה יותר, מבוססת על המרעה הקיצי ועל המספוא המשובח פחות בצירוף מזון מרוכז. בתכנית זו הוצאות הגידול עד להמלטה הן גבוהות יותר ומגיעות ל-200 דולר בערך. ברור איפוא שהודות לתכנון אפשר לצמצם עד למינימום את הוצאות הגידול של העגלות במשק.

בתקופות של בצורת או מצוקה בהספקת המספוא אפשר להשלים עם תקלה זו ולסמוך על כושרה של העגלה המתבגרת לפצות את עצמה בגדילה בתקופות מאוחרות יותר. כך אפשר לקיים עגלות בקצב גדילה איטי בחורף המאוחר ולאחר מכן לאפשר להן תקופת גדילה מואצת על המרעה האביבי הקיצי המוקדם.

איכות המספוא הגס והמזון המרוכז.

מאחר שהזנת העגלה המתבגרת מושתתת בעיקר על מזון גס, יש להגדיר את איכות המזון להבטחת גדילה תקינה. הנתונים המובאים להלן מסכמים תוצאות שנות מחקר אחדות בתחנת הניסיון של מדינת ג'ורג'יה, ומראים את היחס שבין קצב הגדילה של עגלות מתבגרות לבין איכות השחת או התחמיץ.

התעכלות המספוא ב-%	תוספת משקל יומית ממוצעת בגרמים
מספוא מעולה	
68	750
63	640
מספוא בינוני	
55	445
מספוא גרוע	
49	280
45	155

כאשר העגלות ניזונות בשחת או בתחמיץ שנעכלותם היא כדי 63% או למעלה מזה, הן אינן זקוקות לתוספת מזון אחר, אלא אם התח-

ארבע תכניות ההזנה שבטבלה 2 משקפות כלשהו את תולדותיו של גידול העגלות לפרות חולבות. כמות החלב הענקית שהוגמעה לעגירות לפי התכנית הראשונה מדגימה את ההשקפה המיושנת אשר לפיה העגלות אינן מסוגלות לנצל גרעינים ומספוא גס עד להיוון בנות 8-6 חודשים ושהמרעה יכול לשמש להזנת עגירות רק לאחר היוון בנות שנה.

התכנית השניה מבטאת את המעבר מהזנה ממושכת בחלב להזנה עשירה במזון מרוכז ולצריכה חופשית של מספוא מאיכות נמוכה בשנה השניה לחיי העגלה. תמורה זו בהזנה באה כאילו להפריך את הדיעה שעגלות אינן מסוגלות להיות מעלי גירה יעילים; אך התפריט היה עדיין מושתת על מזון מרוכז כתחליף לחלב. התכנית השלישית מותאמת ליידע ולנהוג החדשים בגידול העגלות. כושרה של העגלה הצעירה לעכל מספוא גס מאפשר קיצוץ מנת החלב עד למינימום והחלפתו במזון מרוכז כבר בגיל הרך; כמרכיב על ידי צמצום מנת המזון המרוכז מעודדים צריכת מספוא באיכות גבוהה בגיל מוקדם.

התורה שיצאה מניירזילנדר...

התכנית הרביעית מייצגת את הקיצוניות בניצול המספוא הגס והיא — הזנת העגלה בחלב במשך שישה שבועות ואחר כך מרעה בלבד עד להמלטה הראשונה; זהו רעיון מושאל מניירזילנדר. הצלחתה של שיטה זו בגידול עגלות הוכחה במחקרים שנערכו בתחנות הניסיון של ג'ורג'יה, לואיזיאנה ופיוורדו.

מאחר ומרבית העגלות נולדות בחודשי הסתיו, לא העניקה תכנית זו יתרונות לרוב הבוקרים; אך היא הביאה לידי ניצול מוגבר של שדות המרעה. הקטינה את ההוצאות למזון וצמצמה את שיעור המחלות במשקי בוקרים רבים.

ניצול מאקסימאלי של המרעה עשוי להנמיך את ההוצאות היומיות לעגלות בוגרות עד ל-10 סנט ליום לעומת 30 סנט ליום כאשר נזקקים למזון מרוכז בכמויות גדולות. השימוש המאקסימאלי במרעה הקיצי ובשחת משובחת, או

אפשר לתמרן תוך ניצול התמורות במחירי המזונות, מבלי לפגוע בגדילתן התקינה.

זכור הנקודות הבאות...

1. תכניות גידול רבות יכולות לשמש לגידול מצליח של עגלות.

2. כל בוקר צריך לתכנן את תכניתו הוא בהקפדה כדי לתבטיח גדילה טובה במחיר הנמוך ביותר.

3. אפשר לגדל עגלות במשך תקופות קצרות בקצב גדילה מואט מהאופטימלי, אם לאחר ריהן יש סיכוי לתקופת גדילה בקצב מהיר.

4. כאשר מצויים במשק שחת או תחמיץ באיכות מעל לבינונית, אפשר לגדל עגלות עד להמלטה ללא תוספת מזון מרוכז, או בתרופת קטנה בלבד.

מ. א. מאקיקולוף

(מתוך "הוארדס דיירימן", יוני 1963, 25)

מיצים הם מתירס או סורגום, המחייבים תוספת חלבון. כשהשחת או התחמיץ הם בינוניים יש להוסיף לעגלה מזון מרוכז בעל תכולת חלבון של 10%—12% בכמות שתבטיח גדילה תקינה.

לעומת זאת, במזון גס גרוע, רובה של התצריכות לגדילה תבוא מן המזון המרוכז. במקרה זה ממליצים על מזון מרוכז בתכולת חלבון של 12% במנות יומיות של $2\frac{3}{4}$ עד 3.5 ק"ג. בהתאם לגודל העגלה.

מאחר שתכלית גידול העגלות היא להפכו לפרות יצרניות במחיר סביר, יהיה על הבוקר להחליט מספר החלטות בשנתיים הראשונות לחיי העגלה. אמנם תכנית גידול קבועה ומוסכמת יכולה להקל על מימשק ענף העגלות, אבל תוך יחס נוקשה לתכנית מסוימת עלולים להתחייב אפשרויות לחיסכון.

התכנית העדיפה היא זו בה נשמרים רעיונות היסוד, אבל לגבי כל קבוצת עגלות שבמשק

שימוש בחומרים אנטיביוטיים טומן בחובו סכנות

שוב חוזר הציבור ומתעניין בחומרים האנטיביוטיים למיניהם, ובמדת הסכנה שבשימוש בהם. לכן הוציאה האגודה האמריקאית לבריאות בעלי-חיים אזהרה מיוחדת לחקלאים להישמר משימוש מטעה בחומרים אלה.

שלוש הן הסכנות העיקריות, נגדן הזהר ציבור הבוקרים: רגישות לחומרים אנטיביוטיים, תנגודת לחומרים אנטיביוטיים והעובדה שהחומרים האנטיביוטיים עלולים לתקוף לא רק אורגניזמים מזיקים אלא גם מועילים שבגוף הבהמה.

הרגישות היא הסכנה הגדולה ביותר; למרות שאינה קוטלת את הבהמה, היא עלולה לגרום לשינוי תהליך המחלה ולהחמרת המחלה עצמה. רגישות זו עלולה להיגרם כתוצאה משימוש מופרז ובחרישות יתרה ב"תרופות פלא" מסחריות. כל תגובה כזו עלולה להיות קטלנית ויש צורך מידי בטיפול וטרינארי.

גם התנגודת של אורגאניזמים מסויימים לחומרים אנטיביוטיים עלולה לבוא כתוצאה משימוש מופרז בתרופות. כתוצאה מכך מתפתחים אורגאניזמים של מחלות קשות ומסוכנות ושוב אינם ניתנים להדברה על ידי חומרים אנטיביוטיים מכיון שבעבר השתמשו בחומרים אלה בחופשית יתירה.

כתוצאה משימוש בתרופות אנטיביוטיות נהרסים גם אורגאניזמים "רצויים" הנחוצים לגוף הבהמה ודבר זה עלול לעכב את החלמתה.

תרופות אנטיביוטיות היו לברכה בטיפול במחלות רציניות שתקפו בעלי-חיים, מסכם הדו"ח של האגודה, אבל אם לא ישתמשו בהן בצורה נכונה עלולות התוצאות להיות ההיפך מן הרצוי.